

ABONNEMENT:

Pour un an 350 Piastres
Edition spécial. 500 ptrs.

ADRESSE:

«İctihad» Constantinople

Téléph. St. 865

XXIV ème ANNÉE

1 Juin 1929 No. 274

İCTİHAD

TÜRKÇE VE FRANSIZCA

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ, SANA'Î,

SIHHÎ MECMUA

Aboneman: Seneliği [24
nüsha] Türkiye için 2 bu-
çuk, haric için 3 buçuk,
Âlâ kâğıdı 5 liradır.

İdarehanesi:

Cıgaloğlunda İctihad Evi

Tarihi te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi dördüncü sene

No. 274—1 Haziran 1929

meclis arkadaşlarına nasıl olduda kabul ettirmedi buna halâ şaşmaktayım. Dimeki bir tufani itiraz karşısında kalmışlardır. Şu halde çok mühim olan meseleyi esaslı surette teşrih etmeliyim; taki kaçakçılardan daha fena olan taşıyıcılar hakkında hükümetin de mühim ve hayati vazife sahibi olduğu anlaşılın.

Farz edelim ki bağçenizde bir incir ağacı var; ağaç kurumuş artık yemiş değil tek tük yeşil yapraklar bile yetişti diremiyor.

Bulgaristanda Yunanistanda bile hükümetden müsaade almadan kendi bağçenizde kurumuş olan bir ağacınızı kesmezsiniz. Aynen vefat etmiş gibi ağaç için de muayene ve rapor lâzımdır. Güzel izmirimizin incir ağaçları hep ferdlerindir. Bu incirlere o ferdler bakarlar incirlerini alup satarlar tüccar bunları süslü mahfazalar içinde hariç piyasalara satarlar, memlekete para getirirler. Gelen para inciri satan tacirindir. Fakat memleket hesabı umumisinde bir kazandır. Bir mühim incir taciri mühim miktarda sipariş alır. Inciri sevk eder. Ecnebi sipariş sahibinden bedelini alır. Incirler sipariş şartlarına muvafık çıkmaz. Ecnebi alıcı aldatılmış olur. Aldatan bizim ihraç tacirimizde mühim para kazanmış olur. Bir ikinci tacirimizde bunun aynısını yapar. Bu ecnebi tacirin yerinde siz olsanız bir daha türk incirini ararmısınız? bittabi bu taşıyıcılar yüzünden türk mallerine karşı emniyetiniz kalmaz.

Tütünlerimiz için de tütün ihraççılarımız dünya piyasasını böyle aldatmışlardır ve bu yüzden hariç artık tütünlerimizi tacirlerimizin ellerinden almakdan vazgeçmiştir. Tütünlerimize muhtac olan ecnebi fabrikaları tütünlerin meşrut evsafı hakkında rejimizin kefaletini talep etmişlerdir.

[Sonu gelecek nüshada]

AZERBAIJANIN MUKADDES YARASI

Yaraları takdir ederim, onlar hayatın bekçisidirler. Yaralanmak olmasaydı, acı, ağrı olmazdı ve insan aldığı mühlik darbanın te'sirile, haberi olmaksızın ölürdü.

Her nisanın 27 sinde bu yara tazelenmelidir. Azerbaycanın istiklaline vurulmuş olan bu darbanın yarası tazelenmeli ve kanamalıdır.

Azerbaycan mustakil bir hükümet ve millet olarak yaşamak için bütün şeraiti ha'izdir. Dünyanın en zengin petrol menbaları Bakûdadır. Bu gün petrol cihanın en kıymetli maddesidir. Dünyanın kömürleri yakın zamanda, nisbeten yakın zamanda tükenecek, şümendüferler, vapurlar, tayyareler ve sa'ire.. hep petrolla veya petrolden çıkarılan mütenevvi diğer yağlarla tahrik olunacak. Benzinsiz tayyare, otobus otomobil v. s. yoktur, Azerbaycan bu kıymetli unsurun en zengin sahibidir. Sonra Azerbaycan muharibliğini de isbat etmiştir. Belki bu, sathı nazar pacifistlerce esef olunmaya layıktır, fakat hakikat bu merkezdedir: muhariblik bir milletin şeref ve hayatının başlıca hârisi kalmaktadır.

Hüsnü tesadüf eseri olarak gördüğüm ve cümlesinin göğüslerinde türk istiklal harbi madalyası bulunan Azerbaycanlı zabıtlara sordum. Zayıat da verdiniz mi? dedim.

— *Ölenlerimiz kalanlarımızdan çoktur,* dediler.

Bu sözün altına hattı dikket çekdim, ve Azerbaycan lehine kayd ettim: bir milletin yaşamağa müstehak olduğunu en iyi gösteren şey ölmesini bilmesidir. Madem ki Azerbaycanın evladları istiklal için ölmeyi bilmiştir, yaşamayı feth etmişlerdir. Şeyh Sadi «*Bütün dünya bir damla kanın dökülmesine değmez*» diyor. Fakat kan bu kadar değerli tutulursa bütün dünya milkinin on paralık kıymeti olmaz. O zaman, aman bir damla kanım dökülmesin diye

her zillate, her hakarete katlanmak mubah görülür. Böyle kan, boyle can yere geçsin Hazreti şeyh acaba düşünmemiş midir ki bütün dünya milkinin fevkinde bir milk vardır ki: onun için bir damla değil, bin damla kanın dökülmesi manasız değildir. Hurriyet, haysiyet, istiklal milki!

Kuvvetli ve zaif milletlere çok defa söyledim. Bir defa daha söyleyeyimi esareti, esir olanı da esir edeni de çürüten bir derddir..Roma imparatorluğunu esirlik yıkı. Halbuki Roma esir olan değil, esir edendi. Cesar, Roma suları içine alay alay getirdiği esirlerle imparatorluğa esareti ve esirliğin bütün avakibini getirdiğinin farkına varmıyordu. Binaenaleyh Azerbaycanı esir halinde tutanlar kendilerinin esir olduklarına agâh olsunlar! Bu kadar çok esirleri olanlar için uzun müddet hakim kalmak imkânı yoktur. Bu günün Romanı teşkil eden devletler dahi Romanın akıbetine varacaklardır.

Hür olmak ve hür kalmak isteyen milletler, hürriyete hürmet etmeyi bilmelidir. Makul milliyetperverlik, mileitperverlik ile daima at başı birgider. Azerbaycanın yaşlı ve genç evladları bu ince hakiketleri çok iyi hazm etmişlerdir. Yüreklerindeki mukaddas od, ısıtan ve tenvir eden mukaddes bir ateştir. Onlar Prometheenin gök gürlemelerini andıran ve Jupiterin uykusunu kaçırın sayhalarına âşinadırlar. Kafkas dağları bu sayhaların akislerini muhafaza etmiştir.

Bir lahza hür ve mustakil olmak liyakatını göstermiş bir millet uzun müddet kölelik edemez!

Yigit Polonya meydandadır. Onun göğsü üzerinde üç imparator yüz seneye yakın müddet oturdu. Fakat, o, diri diri gömüldükleri mezarın üzerine yatırılan daşı başlarıyla kırarak kalkan kahramanlar gibi kalkmadı mı? Bir avuç Fin, hatta çarlık devrinin ortasında bile mustakil varlığını muhafaza etmedi mi? Ve bu gün dünya-

nın belki en hür ve en fazıl kavmi değil mi?

Her şey, her taraf beni te'min ediyor ki Azerbaycan hür olmuştur ve binaenaleyh hür olacaktır ve çok geçmeden Azerbaycanın istiklalini ikinci defa fethetmesi gününü tes'it etmeye başlayacağız: başlamak bitirmenin yarısıdır, tasmin... icranın kendisidir!

Her musammem olan mukadder olur! Azerbaycanın dimağı ve kalbi olan münevver vatandaşları ölmeyi, dönmemeyi tasmin etmişlerdir. Bu iştihak tatmin olunmamak mümkün değildir! Bu emel husul bulmamak mümkün değildir! Güneşin doğmasına kim mani' olabilir!?

20 Nisan 1929 İctihad evi

Dr. AB. Cevdet

BİR AHLAKIN İCMALI

Yazan: J. M. Guyau

VI

Bir üçüncü i'tiraz var: Bu da ebedi hayat hakkında yapılan me'luf boş istintaçtır: mevcudum binaen'aleyh mevcud olacağım. Bu tevehhüm, [illusion] yine az tabii değildir. Bu gün daha bazı Afrika kavimleri vardır ki bunlar ölmenin insana sureti mutlakada zaruri olduğunu tesavvur bile etmiyor görünürler; izah edelim: bu kavimlerde hayat üzerine müesses istintac, ölüm üzerine müesses istintace tefavvuk eder. Biz mütemeddin ekvam artık bu fikirde değiliz: biz biliriz ki hayatı hazırımızın bir nihayet vardır: bununla beraber diğer bir şekilde tekrar vücud bulacağına inanırız. Hayat ölümü tasavvur ve tasdik etmekten tenefür eder. Gençlik ümid ile doludur; coşkun ve kuvvetli vücud ademe inanmaktan muzdarib olur. Kendisinde bir «energie» ve fa'aliyyet, zinde kuvvetler hazinesi his eden kimse bu hazineyi tükenmez görmeye meyyaldir.

Bir çok insanlar çocuklar gibidirler; kuvvetlerinin hududlarını henüz his etmişlerdir.